

Sygn. akt VIII Ca 608/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 sierpnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu VIII Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący- Sędzia:	Rafał Krawczyk (spr.)
Sędziowie:	Włodzimierz Jasiński Marek Paczkowski
Protokolant:	st. sekr. sąd. Natalia Wilk

po rozpoznaniu w dniu 28 sierpnia 2019 r. w Toruniu

na rozprawie

sprawy z powództwa **Z. F.**

przeciwko **K. F.**

o alimenty

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Wąbrzeźnie

z dnia 20 maja 2019 r.

sygn. akt III RC 19/19

uchyla zaskarżony wyrok w punkcie 2 (drugim) i 3 (trzecim) sentencji i przekazuje sprawę w tym zakresie Sądowi Rejonowemu w Wąbrzeźnie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu za instancję odwoławczą i znosząc postępowanie od dnia 24 maja 2019 r.

/Sędzia Włodzimierz Jasiński/ /Sędzia Rafał Krawczyk/ /Sędzia Marek Paczkowski/

Sygn. akt VIII Ca 608/19

UZASADNIENIE

Pozwem skierowanym przeciwko K. F., powódka Z. F. domagała się zasądzenia od pozwanej alimentów w wysokości 750,00 złotych miesięcznie, płatnych z góry do 10-dnia każdego miesiąca, począwszy od wniesienia powództwa, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie na wypadek opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat.

Wyrokiem z dnia 29 maja 2019 roku Sąd Rejonowy w Wąbrzeźnie III Wydział Rodzinny i Nieletnich zasądził od pozwanej K. F. na rzecz powódki Z. F. rentę alimentacyjną w kwocie po 450 złotych miesięcznie, płatnych do rąk powódki, do dnia 10-tego każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w razie opóźnienia płatności którejkolwiek z rat, poczynając od dnia 04.02.2019 roku i w tym zakresie nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności. W pozostałej części powództwo zostało oddalone. Jednocześnie Sąd nie obciążył pozwanej kosztami sądowymi.

Powyższy wyrok został zaskarżony apelacją, w części co do punktu drugiego, przez powódkę Z. F..

Skarżąca w treści apelacji podniosła szereg zarzutów dotyczących naruszenia przepisów postępowania, a mianowicie art. 214 k.p.c., art. 217 § 2 i 3 k.p.c., art. 224 k.p.c., art. 236 k.p.c., 248 k.p.c., art. 299 k.p.c. i 302 § 1 k.p.c. Zarzuty apelacyjne w przeważającej mierze wskazywały na uchybienia zaistniałe w toku postępowania dowodowego przeprowadzonego przez Sąd Rejonowy. Zdaniem skarżącej procedowanie Sądu pierwszej instancji było nieprawidłowe, albowiem Sąd nie przeprowadził istotnych z punktu widzenia powódki dowodów, co w rezultacie doprowadziło do nierozpoznania istoty sprawy. Powódka podniosła również, że zostało jej uniemożliwione wypowiedzenie się w sprawie i przedstawienie własnego stanowiska, ponieważ nie została poinformowana o terminie rozprawy.

Pozwana w odpowiedzi na apelację wniosła o jej oddalenie, podnosząc, że powódka w pozwie wyraziła zgodę na przeprowadzenie rozprawy pod jej nieobecność. Nadto pozwana, odnosząc się do merytorycznej części żądania wskazała, że potrzeby zgłoszone przez powódkę są zadowolone.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie o tyle, że doprowadziła do uchylenia zaskarżonego wyroku w zakresie, w którym został on zaskarżony, tj. co do punktu drugiego (oraz trzeciego w zakresie kosztów procesu), a w rezultacie do zniesienia postępowania w tej części i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu w Wąbrzeźnie do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania odwoławczego. W związku z powyższym, zbędne stało się odnoszenie do okoliczności podniesionych przez powódkę apelacji związanych z naruszeniem przepisów o postępowaniu dowodowym, gdyż w przeważającej mierze uchybienia wskazane w środku odwoławczych wynikały z wadliwego procedowania Sądu Pierwszej instancji w zakresie umożliwienia powódce udziału w rozprawie.

Zgodnie z treścią art. 378 §1 k.p.c. sąd II instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, jednakże w granicach zaskarżenia każdorazowo z urzędu bierze pod uwagę nieważność postępowania. Tak więc niezależnie od zarzutów apelacyjnych Sąd Okręgowy zobowiązany był do oceny, czy w sprawie nie zachodzi nieważność postępowania.

Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że w przedmiotowej sprawie powódka Z. F. została pozbawiona możliwości obrony swych praw, co powoduje, że postępowanie dotknięte jest nieważnością (art. 379 pkt 5 k.p.c.).

W tym zakresie prezentowany jest pogląd o przyjęciu przez ustawodawcę tzw. kwalifikowanej postaci nieważności poprzez wymóg wykazania związku przyczynowego między naruszeniem prawa a pozbawieniem strony możliwości działania. Przy czym pozbawienie strony możliwości działania nie musi być całkowite, by powodować nieważność postępowania. Niemożność ta nie musi występować także w toku całego postępowania (por. post. SN z dnia 18 września 2001 r., V CZ 175/01, Prok. i Pr. 2002, nr 5, poz. 42). Wreszcie zaistnienie tej przesłanki może wynikać tak z wadliwego działania sądu, jak też może być wynikiem działania strony przy prawidłowym postępowaniu sądu. Każdorazowo natomiast „pozbawienie możliwości obrony” jest niepodzielne i nie podlega stopniowaniu, prowadząc do nieważności postępowania. Powszechnie przyjmuje się, że pozbawienie strony możliwości obrony swych praw zachodzi wówczas, gdy z powodu wadliwości procesowych sądu lub czynności strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów postępowania, strona nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części, a skutki tych wadliwości nie zostały usunięte przed wydaniem orzeczenia (wyrok Sąd Najwyższego z

dnia 19 czerwca 2008 r., V CSK 50/2008, LeXPolonica nr 2003734, por też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2007 r., II CSK 339/2007, LexPolonica nr 1685588).

W niniejszej sprawie, nieważność postępowania polegająca na pozbawieniu powódki Z. F. obrony jej praw wynikała z niezawiadomienia jej o terminie rozprawy, która odbyła się przed Sądem Rejonowym w Wąbrzeźnie w dniu 24 maja 2019 roku. Sąd Rejonowy niezasadnie uznał, że wezwanie do stawienia się na rozprawie zostało doręczone powódce w sposób prawidłowy, podczas gdy doręczenie to na dzień przeprowadzenia i zamknięcia rozprawy nie zostało jeszcze dokonane.

W myśl reguły zawartej w przepisie art. 214 § 1 k.p.c., na którego naruszenie zasadnie powołała się również w swej apelacji powódka, rozprawa ulega odroczeniu, jeżeli sąd stwierdzi nieprawidłowość w doręczeniu wezwania albo jeżeli nieobecność strony jest wywołana nadzwyczajnym wydarzeniem lub inną znaną sądowi przeszkodą, której nie można przewyżyć.

Analiza akt postępowania wskazuje, że w dniu 14.05.2019 roku przewodnicząca wydała zarządzenie o wyznaczeniu rozprawy na dzień 24.05.2019 roku, nakazując w nim jednocześnie wezwać na wskazany termin powódkę Z. F. do osobistego stawiennictwa celem jej przesłuchania, a także świadka J. F., o którego przesłuchanie powódka również wniosła (k. 71 akt). Następnie, w toku rozprawy tj. 24.05.2019 r. przewodnicząca pomimo tego, że nie dysponowała dowodem doręczenia wezwania na rozprawę skierowanego zarówno do powódki, jak i do świadka, stwierdziła, że Z. F. oraz J. F. zostali wezwani na termin prawidłowo. W konsekwencji, Sąd postanowił również pominać dowód z przesłuchania świadka, oraz z przesłuchania powódki. Na rozprawę stawiła się jedynie pozwana, która została przez Sąd przesłuchana w trybie art. 302 k.p.c. Po przesłuchaniu pozwanej, oraz przeprowadzeniu dowodu z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, Sąd zamknął rozprawę i postanowił publikację wyroku odroczyć na dzień 29.05.2019 roku, uznając, że osoby obecne są o tym terminie zawiadomione. Następnie przewodnicząca, wciąż pomimo braku wpływu dowodu doręczenia powódce wezwania o terminie rozprawy, która odbyła się w dniu 24.05.2019 r., na posiedzeniu w dniu 29.05.2019 r. ogłosiła wyrok. Świadek J. F. wezwanie do stawiennictwa na rozprawie w dniu 24.05.2019 r. odebrał dopiero w dniu 29.05.2019 r. (k. 89).

Korespondencja przesłana powódce, zawierająca wezwanie do osobistego stawiennictwa na rozprawę w dniu 24.05.2019 r. wróciła do Sądu jako niepodjęta w terminie. Z adnotacji zawartych na kopercie (k. 90) oraz z dokumentu elektronicznego potwierdzenia odbioru (k. 91) wynika, że przesyłka była dwukrotnie awizowana (data pierwszego awizo – 16.05.2019 r., data drugiego awizo – 24.05.2019 r.). Należy zatem przyjąć, że ostateczny termin odbioru korespondencji z placówki pocztowej przez powódkę upłynął z dniem 31 maja 2019 r. tj. z upływem okresu siedmiu dni, licząc od dnia następnego po dniu pozostawienia powtórnego zawiadomienia (por. § 8 ust. 2 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 października 2010 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu doręczania pism sądowych w postępowaniu cywilnym, Dz.U.2015. poz. 1222 t.j. z dnia 25.08.2015 r.).

Jak już wskazano powyżej, art. 214 § 1 k.p.c. nakazuje odroczyć rozprawę w razie stwierdzenia nieprawidłowości w doręczeniu stronie wezwania na rozprawę. Dodać należy, że zasady doręczeń mają charakter obligatoryjny. Nie może więc być ocenione jako prawidłowe doręczenie dokonane w sposób odbiegający od reguł przewidzianych w art. 131-147 k.p.c.

Doręczenie przez awizo, opiera się na domniemaniu, że pismo albo co najmniej zawiadomienie o złożeniu pisma dotarło do adresata, celem bowiem zawiadomienia, o którym mowa, jest stworzenie adresatowi możliwości zapoznania się z pismem. Adresat może odebrać pismo w określonym terminie z miejsca jego złożenia, jednak skutek doręczenia następuje także wtedy, gdy pismo nie zostanie odebrane.

Istotą awiza pocztowego jest powiadomienie adresata przesyłki o możliwości jej odebrania w określonym miejscu i terminie. Nie można zatem przyjąć za datę doręczenia jakiegokolwiek wcześniejszej daty przed upływem wskazanego terminu, skoro adresat ma prawo podjąć pismo nawet w ostatnim dniu tego okresu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2017 r. II PK 178/16, LEX nr 2321880).

W świetle uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 1971 r., III CZP 10/71 (OSNC 1971 Nr 11, poz. 1870), mającej moc zasady prawnej, za datę doręczenia pisma w ramach tzw. doręczenia zastępczego, należy przyjąć, między innymi, datę, w której upłynął termin do odbioru złożonego pisma w oddawczym urzędzie pocztowym, jeżeli przed upływem tego terminu adresat nie zgłosił się po odbiór (por. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2016 r. IV CZ 69/16, LEX nr 2180102).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należało stwierdzić, że Sąd Rejonowy nieprawidłowo uznał, iż przesłana powódce korespondencja zawierająca wezwanie do osobistego stawiennictwa w dniu 24.05.2019 r. została jej prawidłowo doręczona już w dacie rozprawy. Przesyłkę skierowaną do Z. F. należało bowiem uznać za doręczoną dopiero w dniu **31.05.2019 r.**

Pozbawienie powódki możliwości obrony jej praw przed Sądem pierwszej instancji polegało na tym, że na skutek wadliwości procesowych sądu nie mogła ona brać i nie brała udziału w rozprawie, a skutki tych wadliwości nie zostały usunięte przed wydaniem końcowego wyroku. W rezultacie, Sąd Rejonowy rozpoznał sprawę i wydał wyrok w nieobecności powódki pomimo nieprawidłowości w doręczeniu jej zawiadomienia o rozprawie. Jak wynika z art. 214 § 1 k.p.c., jedną z obligatoryjnych przesłanek odroczenia rozprawy jest stwierdzenie nieprawidłowości w doręczeniu stronie wezwania. Sformułowanie tego przepisu, a zwłaszcza użycie formy "rozprawa ulega odroczeniu", czyni oczywistym wniosek, że odroczenie rozprawy następuje z urzędu, jeżeli nieobecność strony została spowodowana jedną z przyczyn określonych w przepisie, w tym między innymi, nieprawidłowością w doręczeniu stronie zawiadomienia (wezwania). Jedynie zaś na marginesie należy wskazać, że oświadczenie powódki zawarte w treści pozwu, mające formę wniosku o przeprowadzenie postępowania również pod jej nieobecność, nie może być traktowane jako równoznacznie z rezygnacją strony z prawa do wzięcia udziału w poszczególnych czynnościach procesowych podejmowanych przez Sąd.

Rozpoznając sprawę w granicach apelacji, tj. co do punktu II zaskarżonego orzeczenia, Sąd Okręgowy stwierdził, że wyrok Sądu Rejonowego w Wąbrzeźnie z dnia z dnia 29.05.2019 roku, sygn. akt III RC 19/19 należało uchylić w zakresie punktu II, znosząc postępowanie od momentu wystąpienia nieważności tj. od daty przeprowadzenia przez Sąd Rejonowy rozprawy o terminie której powódka nie została w sposób prawidłowy poinformowana, tj. od dnia 24 maja 2019 r. i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania (art. 386 § 2 k.p.c.), pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego Sądowi I instancji (art. 108 § 2 k.p.c.). Mając na uwadze, że rozstrzygnięcie o kosztach procesu powinno nastąpić w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji konsekwencją uchylenia punktu 2 wyroku było uchylenie punktu 3 dotyczącego kosztów. W trakcie ponownego rozpoznawania sprawy, Sąd Rejonowy powinien szczególną uwagę zwrócić na treść przepisu art. 149 § 2 k.p.c., który stanowi, że o posiedzeniach jawnych zawiadamia się strony i osoby zainteresowane przez wezwanie lub ogłoszenie podczas posiedzenia. W dalszym zakresie, przepis ten również wskazuje, że stronie nieobecnej na posiedzeniu jawnym należy zawsze doręczyć wezwanie na następne posiedzenie, na co Sąd winien baczyć przy ewentualnym niestawiennictwie którejkolwiek ze stron na wyznaczony termin rozprawy. Sąd Rejonowy powinien rozważyć wyznaczanie posiedzeń z takim wyprzedzeniem aby przesyłka podwójnie awizowana mogła zostać zwrócona do sądu przed terminem rozprawy, przy uwzględnieniu faktu, iż prawidłowo doręczone wezwanie powinno być dostarczone co najmniej na tydzień przed posiedzeniem. W wypadku pilnych termin ten może być skrócony do trzech dni. Jeśli Sąd Rejonowy decyduje się wyznaczyć terminy rozpraw w nieodległym czasie musi pamiętać o tym, iż brak prawidłowego doręczenia powinien skutkować obligatoryjnym odroczeniem rozprawy. Także w braku zachowania 7 dniowego terminu od doręczenia zawiadomienia do dnia rozprawy wniosek strony lub jej pełnomocnika o jej odroczenie w zasadzie obliguje sąd do jego uwzględnienia, gdyż termin ten został ustanowiony po to aby strona miała czas na przygotowanie się do rozprawy.

/Sędzia Włodzimierz Jasiński/ /Sędzia Rafał Krawczyk/ /Sędzia Marek Paczkowski/